

Lenčica in Ožbalt.

Povest. Spisal Julij Slapšák.

Do dolgem času je prišla ubogega ribiča drobna Lenčica zopet enkrat v šolo. Radost se je brala na njenem obličju, ko je prestopila šolski prag; oh, saj je tako rada hodila v šolo! Pa tudi neka otožnost ji je sevala raz njeni upadli; blede ličeci, iz njenih mlh, nedolžnih očesec. „Sirotka, pač si morala biti hudo bolna!“ je vzkliknila sama záse gospodična učiteljica, sočutno in usmiljeno, ko je zagledala nje izhujšani, drobni obrazek.

Seveda, kakšno vreme pa je bilo takrat in kako nenadoma se je bilo izpremenilo! Čez noč je nastala iz mile in tople jeseni ostra, mrzla zima. Včeraj še solnčen dan, topel in mehak kakor v maju, da je martinček; priskakal iz groblje in se solnčil ter plezal po zidu, danes pa je že brila ledena burja; in kadar je potihnila, je kar curkoma lil debel, težek dež, vmes pa so naletavale prve snežinke. — In Lenčica, slabotno dekletce, večkrat lačno kot sito, je bila takrat borno, le za silo oblečena. Kaj čuda torej, da je podleglo njeno rahlo telesce, ki ni bilo kos nenadni in nenavadno ostri vremenski izpremembi. Prehladila se je bila namreč tedaj Lenčica tako zelo, da je morala v postelj. In umreti bi morala, da je ni čuvala tako materinsko, da ji ni stregla tako skrbno nje dobra sestra — matere sirotka ni imela več! In ko je bila tako zelo bolna, glajša, tudi takrat ni pozabila na šolo, tako rada se je učila in hodila v šolo! V postelji, na smrt bolna, je večkrat tožila: „Oh, da še nisem zdrava in moram biti še vedno v postelji; kako rada bi že šla v šolo!“ Potem pa je sklenila svoji drobni ročici, uprla oči na križ ter prosila in vzdihovala: „O Jezušček moj, daj, da kmalu ozdravim in bom mogla zopet iti v šolo!“ Angelčku varihu pa, katerega podoba je visela na steni nad njeno posteljo, je naročevala proseče in zaupljivo: „O ljubi angelček varih, prosi še ti Jezuščka pa Mamko božjo, da kmalu okrevam in bom mogla zopet hoditi v šolo.“

Po dolgem času pa je vendar Lenčica okrevala in danes je prišla zopet v šolo. Radost se ji bere na njenem obličju, pa tudi neka otožnost ji seva raz upadli, blede ličeci, iz njenih milih, nedolžnih očesec.

Ko je stopila gospodična učiteljica v šolo, je dahnila radost srca prijazen smehlaj dekletcu na ličeci in ustna so se ji zazibala, kakor da bi šepetala: „O, dolgo se že nisva videli, dobra moja učiteljica; ali jaz sem mislila na vas tudi v bolezni; zakaj rada vas imam kakor svojo sestrico doma, ali kakor sem ljubila svojo mater, ki počiva že dve leti v grobu.“ Čuteča in usmiljena učiteljica pa se je prestrašila, ko je zagledala Lenčice obrazek, ves izhujšan in droben...

Pri molitvi pred poukom je sklenila Lenčica drobni ročici, milo gledala na sveti križ in prisrčno molila. Nato pa je mirno stopila pred gospodično učiteljico ter uljudno opravičila zamujene poldni. A tista radost, ki se je prej družila z otožnostjo, ji sedaj popolnoma izgine z drobnega obrazka. Da, čisto otožna in žalostna postane naenkrat Lenčica, ter gleda gospodično učiteljico s tistimi otožnimi, milimi očesci, proseče in zaupljivo, kakor da pričakuje pomoči od nje, kakor da ji hoče zaupati neko skrivnost, a beseda ji ne gre z ustnic.

Modra učiteljica je poznala otroško dušo kot malokdo. Vedela je dobro, da nekaj teži drobno srčece male deklice; da ji hoče Lenčica nekaj razodeti, nekaj zaupati, kar pa ji ne gre z ustnic. Poboža jo tedaj ljubeče kot dobra mati, ji pogleda sočutno v oči ter ji reče: „Kazodeži, 'ljubo bête: 'kaj 'imaš na srcu, 'da si tako žalostna in pobita?“

Zdaj se Lenčica ohrabri. Pokaže z roko doli v zadnjo klop na Hudetovega Ožbalta, ki je pri tej priči začel kar grdo gledati, pa nekaj momljati in z nogami mencati, ter reče: „Oh, oni-le Hudetov Ožbalt, ki je tako hud in močan, mi ne da miru po poti in luča kamenje v me. Prosila sem ga, naj miruje, a ni odnehal; celo zagrozil mi je, da me bo še nagnal s kamenjem, ko pojdemo iz šole. Oh, in tega se jaz tako bojim!“

Tako je izpovedala Lenčica med jokom, jecljaje. Skoro vsako besedo je morala skrbna in modra učiteljica izvabiti iz nje. Videti je bilo, kako težko dene Lenčici, da mora tožiti . . .

Preko srca dobre učiteljice gre vprašanje: Ali more kdo to drobno, nežno stvarco, komaj okreva-jočo, žaliti ali ji kaj žalega storiti? Ali je prav slišala?

S solzami v očeh ponovi Lenčica na učiteljičin poziv zatožbo. Ožbalt je še vedno gledal v tla ter nekaj momljal in mencial v klopi . . .

Ožbalt na poti v šolo.

Učiteljica zagleda zdajci krvavečo buško na Lenčini glavi: „Jeli to od kamena?“ vpraša. Lenčica prikima ter pristavi: „Pa Ožbalt je rekel, da ga ni vrgel zanalašč.“

Zdajci vstane gospodična učiteljica. Obraz se ji zresni. Videti je užaljena v dno duše. Pogleda doli v zadnjo klop. Na Hudetovem Ožbaltu ji zastane pogled, srp in mrk, v srce prodirajoč, da ga je kar zazebló in pretreslo.

V prvi osuplosti Ožbalt prebledi in si ne upa besedice ziniti. Toda kmalu se zopet ohrabri, pre-

drzno pogleda učiteljici v obraz ter reče: „To ni res! Jaz ne lučam v Lenčico kamenja!“ In ko to izreče, obrne pogled zopet v klop in molče pričakuje, kaj bo. A dobro je vedel, dobro je čutil, da ga gospodična učiteljica še vedno opazuje s krvavečim srcem. In tega Ožbalt ni mogel prenesti. „Naj se zgodi, kar se hoče,“ si misli hudobnež, pogleda zdaj na Lenčico, ki je stala tam pred klopmi in si brisala s predpasnikom oči, se posmehne prisiljeno in hinavsko ter zatrdi znova: „To ni res, jaz ne lučam v Lenčico, kamenja; ampak nekaj drugega je res; ona, ona meče kamenje; v mene ga meče prav zares!“ . . .

To je bilo za predobro učiteljico preveč!

„Molči, paglavec, dokler ti ne velim govoriti!“ zavpije srdito nad njim. Bila je uverjena, da se hoče Ožbalt izmazati iz zadrege tudi danes, kakor vedno, po stari svoji pretkanosti: tožnika obdolžiti pregrehe, ki se njemu očita. Se mu je že moralo kdaj posrečiti, da se je opral na ta način, da še vedno tako dela; a danes ga ne bo rešila nobena taka grda in hudobna zvijačnost in prekanjenost, to stoji, kakor pribito! . . .

Milo se je storilo odkritosrčni Lenčici, in solze žalosti zaradi hudobnega součenca so ji kar oblivale blede in upadli ličeci. In hudo ji je bilo pri srcu: oh, morda je pa le kdo v šoli, ki bi utegnil dvomiti o resničnosti njene izpovedi, o njeni popolni nedolžnosti, in bi menil, da je morda le tudi ona vsaj nekoliko kriva; oh, morda misli celo gospodična učiteljica tako!

Učiteljica je vedela, kaj se godi zdaj v Lenčični duši, kake misli delajo žalost njenemu srcu; zato je hotela, da obstane, da izprijeni Hudetov Ožbalt, ki je bil pri tujih ljudeh v izreji in ves zanemarjen, sam obstane in prizna krivico. Pokliče ga torej k sebi ter mu naglo zastavi vprašanje: „Ožbalt, pokaži takoj, s katero roko si lučal kamenje?“

Na tako vprašanje Ožbalt ni bil pripravljen. Vroče mu je prihajalo in v prvem trenutku je bil ves zmešan. Naglo je bilo treba pokazati roko, s katero je lučal kamenje. Pogleda tedaj na roki. Katero naj pokaže? Krivi sta pač obe, to dobro ve, a pokazati

mu je samo eno. Že je hotel dvigniti levico, češ, s to se manj vrže, bo torej tudi manjša kazen. A zdaj se šele spomni, da ne sme pokazati nobene roke, ako se noče izdati sam in sam priznati zločina. — Potisne torej levico, ki jo je bil že nekoliko privzdignil, krepko dol ob hlačnici ter se odreže glasno, da bi zadušil notranji nemir: „I, kako naj pokažem roko, s katero sem lučal kamenje, ko pa nisem lučal kamenja!“

O, ko bi se pri nas doma kaj takega pripetilo, in bi vedeli oče o meni tako dobro, da sem kriv, kakor učiteljica o Ožbaltu, o, nič ne bi premišljali, ampak kar segli bi po brezovko in mi pošteno odmerili zasluženno plačilo. V tem trenutku smo tudi mi šolarji mislili: „Zdaj-le bo, kar bo!“ In jaz sem sam pri sebi modroval: „Zdaj pa mora treščiti in tudi bo treščilo!“

A še ni treščilo, kakor sem modroval sam pri sebi jaz, se še ni zgodilo, kakor so pričakovali vsi drugi! Kaj pa je storila naša blaga učiteljica?

Nekaj časa je molče stala ter žalostno pogledovala zdaj Ožbalta, zdaj Lenčico in nas. Strme smo gledali na resno gospodično učiteljico in komaj smo si upali sopsti; tiho je bilo v šoli kakor v grobu. Ta tišina in ta molk sta še name vplivala tako čudovito, da mi je začelo srce bolj naglo utripati in tako krepko je bilo, da sem utrip prav dobro slišal.

Zdajci pokaže resna in žalostna učiteljica gor na steno, na sveti križ ter reče resno, žalostno: „Poglejte Jezusa na križu!“

Pogledali smo vsi na Jezusa, ki je visel razpet na križu, in zatrepetala so nam srca in skoro strah nas je bilo... Lenčica je iznova zajokala na glas ter si brisala s predpasnikom oči; Ožbalt pa je zopet gledal v tla in uprt bi imel pogled vedno dol, ko bi smel.

„Poglejte Jezusa na križu!“ reče iznova učiteljica žalostno, z vso resnobo. Po kratkem premolku pa vzklikne z izpremenjenim, tresočim se glasom, kazaje na sveti križ: „Glejte, Jezus je videl, da ste metali kamenje!“ ...

Vse je strmelo in osuplo gledalo na križ, na trpečega Kristusa, ki je videl kamenjanje . . .

„Jezus je videl, da ste metali kamenje“, je ponovila sama zase Lenčica. Zdaj se še-le zave, kaj te besede pomenijo . . . „Jojmene, kaj res misli gospodična, da sem tudi jaz metala kamenje?“ . . . Deklici zakrvavi srce v prebridki boli ob tej misli ter se prestraši tako močno, da se ji kar črno stori pred očmi; z obema rokama se je morala oprijeti klopi, sicer bi omahnila in padla na tla. Odprla je tedaj Lenčica usta, da bi povedala še enkrat resnico, a usta so ji ostala odprta, besede pa ni bilo iz njih; le nekak nerazumljiv zamolkel glas začudenja in strahu se je začul. Kar trda je začela postajati sirotka in gledala je debelo in prestrašeno, kakor da je obsojena na vislice . . .

Učiteljica vidi, kaj se godi z Lenčico. Ni se mogla več premagovati. Solze ji zaigrajo v očeh. „Lenčica, moja ljuba Lenčica!“ ji zakliče z ljubečim materinskim glasom, jo boža po objokanih licih ter ji zre ljubezni polno in tako zaupljivo v mile njene oči, da je deklica kmalu zopet zaihtela na ves glas in potok solz se ji je ulil po bledih licih. In ko se je izjokala, ji je odleglo . . .

Zdaj sklene Lenčica drobni ročici, pogleda zaupno in proseče na Kristusa, ki je visel razpet na križu, in nekaj kakor vroča prošnja, goreča molitev se ji zaziblje na ustnih. Potem pa prime gospodično učiteljico, ki jo je še vedno božala, za roko ter ji pogleda vprašujoče v oči. Ta pogled je vpraševal, ta pogled je klical: „Gospodična, rekli ste: Jezus je videl, da ste metali kamenje. Ali res mislite, da sem tudi jaz metala?“ — Toda ni si upala tega vprašati tudi z besedo. In stori se ji milo pri srcu; pa vendar povzdigne srce in ročici proti nebesom rer izreče otožno skoro v joku, toda nežno in milo te-le besede, ki so ji kakor iz srca privrele: „Oh, gospodična, saj me je tudi Jezus videl, da nisem metala kamenja!“ — — —

Jaz sem takrat zaihtel. Pa da bi nihče ne videl mojih solz, sem naglo potegnil z rokavom preko oči. A

Lenčica zopet srečna . . .

opazil sem tedaj, da imajo tudi drugi učenci solzne oči, celo Ožbalt, zatoženec se je brisal . . .

Gospodična učiteljica poljubi nedolžnega angelca, drobno Lenčico, na čelo in ji reče: „Da, da, Lenčica, Jezus je videl, da nisi metala kamenja.“

Lenčica je zdaj od veselja zajokala . . .

Ožbaltovo trdo in zakrknjeno srce je bilo v tem hipu popolnoma omehčano. Priznal je sam, da je edino on metal kamenje; z obema rokama je vrgel več kamenov. Na vprašanje: zakaj? — je odgovoril: „Zato, ker se je Lenčica tako bala, da je kar bežala. — Ampak v Lenčico bi nikdar ne vrgel kamena,“ je za-trdil. „Tisti, ki ji je naredil buško, je res le po ne-sreči priletel na glavo.“

To zadnje ni bilo kaj verjetno, to je čutil sam. O, lažnivcu se ne verjame, četudi resnico govori?

Da bi tolažil na vse strani, je rekel tako; „Kar sem zdaj povedal, je čista resnica. Ampak če ne ver-jamete, poslej se ne boste mogli prepričati o tem; zakaj jaz ne primem nobenega kamena več v roke. da bi ga zalučil bodisi zares ali za šalo n: v Lenčico ne v koga drugega.“ In ko je to izrekel, je zaihtel na ves glas . . .

Gospodična učiteljica je rekla: „Glejte, otroci, Ožbalt je priznal svojo pregreho, solze njegove go-vorijo dosti jasno, da jo tudi obžaluje; njegove be-sede pak pričajo, da je danes trdo sklenil, kaj takega več ne storiti. Upanje je torej, da se poboljša. Vnebesih je, kakor se bere v sv. pismu, večje veselje nad enim krivičnikom, ki se izpreobrne, kakor nad devet-indevetdeset pravičnimi, ki pokore ne potrebujejo. Trdno nado imam, da nam bo delal poslej Ožbalt veliko veselje.“

Kakor Lenčica tako se je zdaj tudi Ožbalt od veselja solzil. Ne zaradi tega, ker se mu je pošteno zazluzena ostra kazen na prošnjo blage Lenčice znižala skoro na nič, ampak ker vidi, da se mu je odprla z današnjim dnem doba lepše in boljše bodočnosti . . .

